

תכנית מוסמך בפסיכולוגיה קלינית

המרכז האקדמי רופין

דיכאון, פוסט טראומה וסיכון אובדני בקרב יוצאים בשאלה מהחברה החרדית בישראל: תרומתם

של מאפייני תהליך היציאה בשאלה

.....

**Depression, PTSD, and suicidal ideation among ex-ultra-Orthodox individuals in
Israel:**

The contribution of disaffiliation process characteristics

.....

תודות

המחקר נערך בסיוע מענק מחקר ממשפחת אפרתי לזכר דרור ז"ל, כחלק מפרויקט דרור למניעת אובדנות בקרב יוצאים בשאלה. אנו מודים מאוד מכל הלב למשפחת אפרתי על התרומה הנדיבה.

המחקר נערך בשיתוף עמותת "הלל" - אנו מודים לעמותה ובמיוחד ללירון אור-בך על תרומתה הרבה.

המחקר נערך בסיוע מלגת מחקר של עמותת "בשביל החיים" - אנו מודים לעמותה ולנינה גלעד, על התרומה לזכר ליעם דורון גלעד ז"ל.

מגישה: שחר ילון

מנחה: פרופ' יוסי לוי בלז

תקציר

מבוא: יציאה בשאלה מהחברה החרדית היא תהליך מורכב ומאתגר, הכולל התמודדות עם הלם תרבותי, קשיים כלכליים, פערי הכלה, ניתוק ממערכת התמך שהעניקה הקהילה ולפעמים אף מהמשפחה. על כן, היוצאים בשאלה עלולים להתמודד עם תחושות של בדידות רגשית, חוסר שייכות ואובדן משמעות, כל אלו הופכים אותם לאוכלוסייה שמצויה בסיכון מוגבר למצוקה נפשית ואובדנות. במחקר הנוכחי ביקשנו להבין מהי רמת המצוקה של יוצאים בשאלה בישראל, בדגש על סיכון לדיכאון ואובדנות ומהם המשתנים הקשורים לתהליך היציאה בשאלה שעלולים להגביר מצוקה.

שיטה: המדגם כלל 755 נבדקים בגילאי 19 עד 54 שעזבו את קהילתם ואת אורח החיים החרדי. המשתתפים ענו על סדרת שאלוני דיווח עצמי של דיכאון, חרדה, הפרעת דחק פוסט-טראומטית (PTSD) חשיבה והתנהגות אובדנית, ומילאו שאלונים שבחנו מאפיינים דמוגרפיים ומאפיינים של תהליך היציאה בשאלה.

תוצאות: קרוב למחצית (45.9%, N=332) מהמדגם דיווחו על עוצמת סימפטומים העומדת בהגדרה של הפרעת דיכאון מגיורי. יתר על כן, 46.7% דיווחו על רמת סימפטומים העומדת בקריטריונים של PTSD, ו-34.5% דיווחו על חשיבה אובדנית בשנה האחרונה. בנייתוח שונות נמצאו הבדלים בעוצמת הכאב הנפשי של המשתתפים לפי משך תהליך היציאה בשאלה והזהות הדתית שלהם, כפי שמגדירים אותה היום. ברגרסיה היררכית נמצא כי מעבר למשתנים דמוגרפיים, עוצמת אירועי חיים שליליים בעבר, הסיבות ליציאה בשאלה, החוויה של תהליך היציאה ותהליך שאורך זמן רב יותר, תרמו לחומרת הפסיכופתולוגיה.

מסקנות: ממצאי המחקר מדגישים כי יוצאים בשאלה נמצאים בסיכון מוגבר למצוקה נפשית, בדגש על דיכאון, PTSD וסיכון אובדני. ניכר כי לאופי התהליך של היציאה בשאלה, כמו גם לאירועי חיים שליליים טרם היציאה יש משקל משמעותי בהגברת הסיכון למצוקה ואובדנות. הנתונים מדגישים כי יוצאים בשאלה הם אוכלוסייה שיש לנטר אותה ולהעריך את רמת הסיכון בקרבה, בשל העוצמה החריפה של המצוקה. כמו כן, חשוב לתשאל אודות אירועי חיים שליליים בעבר ואודות תהליך היציאה בשאלה- שכן אלו יכולים להצביע על יוצאים בשאלה הנמצאים בסיכון חריף לאובדנות.